

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
www.philosophical-research.org

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ Α΄

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2016 - 2017

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΠΑΡΤΗΣ (13η)

Παρασκευή 19 και Κυριακή 21

Μαΐου 2017

Κείμενο Εργασίας:

Οι Μορφές του Απόλλωνος και οι Αξίες του Ελληνισμού

17 Μαΐου 2017

I.- Το Σεμινάριο της Σπάρτης

Κύκλος: *Η Σπάρτη και η Δωρική Ουσία του Ελληνισμού*

Διπτό αλλά συνηροσμένο πρόκειται το έργο μας στην αεί νέα Συνάντηση της Παρασκευής 19 Μαΐου, 8.30 το βράδυ.

Αφ' ενός να ολοκληρώσουμε και να συνάψουμε σε μια αρχή την μελέτη των Μορφών του Απόλλωνα όπως παραδίδονται στην μυθολογία, την λατρεία, την ποίηση και την γλυπτική.

Πρακτικά, τι σχέση έχει ο «ολο(ός) δαίμων» (Αλκμάν Fr. 128 Calame) με τον «αρχέχορο» γιο της Λητούς (Αλκμαν Fr. 118 Calame);

Ο υπέρβια εκδικητικός «νυκτί εοικώς» (Ιλιάδα A 47) με τον θεό του φωτός, που ξέρει το κυρίαρχο τέλος των πάντων και όλους τους δρόμους που οδηγούν σε αυτό (Πίνδαρος, Πυθιονίκαι, IX 45-6).

Ο «λίην ατάσθαλος» (Ομηρικός Ύμνος εις Απόλλωνα, 67) με τον άρχοντα της αρμονίας και κάθε «κόσμου».

Ο τρόμος των θεών (Ομηρικός Ύμνος, 2) με τον πρωθήβη του κάλλους (449-451).

Την τραγική αντινομία εκφράζει σπαρακτικά η Κασσάνδρα στον Αγαμέμνονα του Αισχύλου:

*Ἵπολλον Ἵπολλον,
ἀγνιᾶτ', Απόλλων ἐμός –
ἀπώλεσας γὰρ οὐ μόλις τὸ δεύτερον*

Αισχύλος, Αγαμέμνων, 1080-2

Παρόμοια διπολικότητα παρουσιάζουν οι γλυπτικές μορφές του θεού: Πολεμιστής και μουσηγέτης, αθλητής και μάντις, “ώραίος” και αιώνιος, παις παίζων και άναξ σημαίνων.

Αφ’ετέρου θα εμβαθύνουμε στην βασική θέση της θεωρίας που αναπτύσσω - ότι το Δωρικό βίωμα του Κάλλους ενέπνευσε έρωτα κάλλους στα άλλα φύλα και έτσι συνεστήθη ο πολιτισμικός Ελληνισμός (“έγιναν Έλληνες” όπως το θέτει ο Ηρόδοτος).

Θα μελετήσουμε το θέμα επί της θεμελιώδους βάσης του Δωρικού και Ιωνικού ρυθμού στην αρχιτεκτονική, πλαστική και ποίηση, αλλά και στην ενδυματολογία.

Από την Ιωνική πρόσληψη του Δωρικού συνεχής σειρά οδηγεί στην Μακεδονική, στην Ανατολική, στην Ρωμαϊκή, στην Γερμανική, στην λοιπή Ευρωπαϊκή. Έτσι η κοσμική ιστορία περιστρέφεται γύρο από τον άξονα του Δωρικού. Θα εξηγήσω την σημασία του γεγονότος. Και από την άλλη μεριά, σε αυτήν την διαδοχική διεύρυνση του πεδίου, σε αυτό το συνεχές άνοιγμα προς τα έξω μακρύτερα της εστίας, τίθεται επιτακτικό το ερώτημα μέχρι που φθάνει το “εμείς” της πολιτισμικής μας ταυτότητας. Το Δελφικό Γνώθι σαυτόν έχει ιδιαίτερη σημασία για τον Ελληνισμό, πέρα από τον κοινό πανανθρώπινο τύπο και τόπο.

Το θέμα μας είναι λοιπόν κυρίως, διευρυμένο από το ανηγεμένο:

***Η Ιωνική Πρόσληψη του Δωρικού
στην Πλαστική, Αρχιτεκτονική, Ποίηση***

Οι εκδηλώσεις γίνονται στις 8 το βράδυ, στην Αίθουσα του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Σπάρτης στην Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Σπάρτης.

Η είσοδος είναι ελεύθερη.

Οι συναντήσεις λαμβάνουν χώρα κάθε δεύτερη Παρασκευή και ο όλος Κύκλος είναι αφιερωμένος στην Σπάρτη του Ταΰγετου και του Ευρώτα.

II

Κυριακή 21 Μαΐου

Στις Κυριακάτικες χωρολογικές και αρχαιολογικές επιστασίες μας θα επισκεφθούμε αυτή την φορά τον τόπο της αρχαίας αγοράς. Θα επιχειρήσουμε να ανασυστήσουμε την γενική μορφή της προ των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων. Θα αναλύσω επί τόπου τον πολεοδομικό σχεδιασμό της αρχαίας Σπάρτης με αναφορά στο γεωγραφικό ανάγλυφο που θα βλέπουμε. Στον κατ' εξοχή πολιτισμό της Μορφής του Φαίνεσθαι ως φανέρωσης και όχι ως κρύψης ή πλάνης του Είναι, η μορφή της πόλης αποκαλύπτει και αυτή το νόημα της ανθρώπινης παρουσίας κατά το συστατικό βίωμα της. Θα δουλέψουμε αυτήν την διάσταση του θέματός μας περί της Σπάρτης ως

αυθεντικώτερης φανέρωσης της Δωρικής ουσίας του (κλασσικού) Ελληνισμού.

Θα συναντηθούμε στα ανατολικά του Σταδίου, 11.30 το πρωί.

Η συμμετοχή είναι ελεύθερη

III

Το Σεμινάριο της **Πέμπτης 18 Μαΐου στην Πάτρα** αναβάλλεται λόγω ιδιαίτερου φόρτου εργασιών.

Η συνάντηση της επομένης Πέμπτης 25 Μαΐου θα γίνει κανονικά με θεματική που θα συμπτύσσει τις αναλύσεις και των δύο σεμιναρίων.

Απόστολος Λ. Πιερρής

**ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΞΙΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ**

17 Μαΐου 2017

*ὦ ἄνα: κύριον ὅς πάντων τέλος
 οἶσθα καὶ πάσας κελεύθους·
 ὅσσα τε χθὼν ἤρινά φύλλ' ἀναπέμπει, χῶπόσαι
 ἐν θαλάσῃ καὶ ποταμοῖς ψάμαθοι
 κύμασιν ῥιπαῖς τ' ἀνέμων κλονέονται, χῶ τι μέλλει, χῶπόθεν
 ἔσσεται, εὖ καθορᾶς.*

Πίνδαρος, Πυθιονίκαι, IX 45-51

Ο Απόλλων ήταν ο κατ' εξοχήν Ελληνικός θεός, ο θεός της Δωρικής Αγέλης, μόνος συνοχεύς και ιερή δύναμη της Χρυσής Ορδής των αγέρωχων νεαρών λιονταριών.

Απέλλα ο σηκός (μαντρί) του κοπαδιού, ο σηκός του ναού και η σύναξη των Σπαρτιατών ως εγκατεστημένης αγέλης κατά φυλές και ωβές και υποδιαιρέσεις

[Ησύχιος s.v. ἀπέλλαι· σηκοί. ἐκκλησίαι. ἀρχαιρεσίαι. Ἦδη στη Μεγάλη Ρήτρα του Λυκούργου ἀπελλάζειν = ἐκκλησιάζειν. Ησύχιος s.v. ἀπελλάζειν· ἐκκλησιάζειν. Λάκωνες].

Τι δυναμοποιεί και συνέχει τη Δωρική ορδή; Αρχέγονα ο Φαλλός του οργασμού των νεαρῶν στην «ώρα» της ακμής τους.

[Δείτε σχετικά τη μελέτη μου «Το Όνομα του Απόλλωνα», δημοσιευόμενο τώρα σε συνέχειες στον «Λακωνικό Τύπο»].

Αλλά η φαλλική διέγερση ως σύμβολο είτε χθόνιας γονιμότητας είτε ουράνιας κυριότητας δεν φθάνει να εξηγήσει το Ελληνικό θαύμα. Χρειάζεται μια μοναδική ιδιαιτερότητα στην πανανθρώπινη κοινή ανθρώπινη εμπειρία. Και αυτή είναι το βίωμα του Κάλλους.

Οι αδέσποτοι Δωριείς αναζητούσαν εκόντες άκοντες, βιάζοντες και παίζοντες, επιβαλλόμενοι και επιδεικνυόμενοι, τη φανέρωση της αιωνιότητας στο κοσμικό κάλλος, την ανάδειξη του ανθού της ύπαρξης την απο-κάλυψη του Απόλυτου στο αισθητό.

Αυτή ήταν η μεγάλη Μεταμόρφωση του Δωρισμού: ο Φαλλός έγινε Ανθός, και η Δύναμη του Κυρίου έγινε Έρως του Καλού, ακατανίκητη έλξη προς την τελειότητα, ως εγγύηση λύσης από τα δεσμά του Χρόνου, Αιωνιότητας.

Η ακολουθία είναι αδήριτη:

Αιωνιότητα έχει η τελειότητα: του τελείου δεν λείπει τίποτε για να είναι αυτό που είναι. Είναι συνεπώς αυθύπαρκτο μεταφυσικά. Δεν εξαρτάται από άλλο για να υπάρξει, ούτε από τον Χρόνο για να συντελεσθεί στην ύπαρξη.

Στην τελειότητα της Μορφής, στο Κάλλος του Είναι, η αισθητή πραγματικότητα ταυτίζεται με την Ιδέα της πραγματικότητας. Το ορατό, απτό, οσφρηστό, γευστό, ακουστό Κάλλος είναι το Πνεύμα του σώματος. Και η αρμονία της τελειότητάς του η ψυχή του.

Και ἄλλη δέ τις δόξα παραδέδοται περὶ ψυχῆς, πιθανὴ μὲν πολλοῖς οὐδεμιᾶς ἦττον τῶν λεγομένων, λόγον δ' ὥσπερ εὐθύναις δεδωκυῖα κἂν τοῖς ἐν κοινῷ γεγενημένοις λόγοις. ἁρμονίαν γὰρ τινα αὐτὴν λέγουσι· καὶ γὰρ τὴν ἁρμονίαν κρᾶσιν καὶ σύνθεσιν ἐναντίων εἶναι, καὶ τὸ σῶμα συγκεῖσθαι ἐξ ἐναντίων.

Σε ποιους ανήκει η πατρότητα αυτής της δόξας ότι η ψυχή αποτελεί και συνίσταται στην αρμονία του σώματος; Στον Πλατωνικό *Φαίδωνα* η θεωρία εκφράζεται και αναπτύσσεται από τον Σιμμία (86b5-d4) και αναφέρεται από τον Εχεκράτη (88d3-6). Ο Σιμμίας ανήκε στον κύκλο του Φιλόλαου, ο δε Αρκαδικός Φλιούς, από τον οποίο κατήγετο ο Εχεκράτης, ήταν έδρα Πυθαγόρειας φιλοσοφίας μετά την Ιταλική πτώση της Σχολής. Κατά μια παράδοση η άποψη αποδίδεται στον σπουδαίο Πυθαγορικό Φιλόλαο και ανάγεται στον ίδιο τον Πυθαγόρα (Macrobius, *Commentarii in Somnium Scipionis*, I, 14, 19).

Παρόλο που ο Αριστοτέλης στο μνημονευθέν χωρίο ασκεί κριτική στην Πυθαγόρεια δόξα, επί της ουσίας κινείται ο ίδιος στην ίδια μεταφυσική και υπαρξιακή διάσταση. Ο Αριστοτελικός ορισμός της ψυχής έχει ως εξής:

διὸ ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἐντελέχεια ἢ πρώτη σώματος φυσικοῦ δυνάμει ζῶν ἔχοντος. τοιοῦτον δὲ ὁ ἂν ἦ ὀργανικόν, (ὄργανα δὲ καὶ τὰ τῶν φυτῶν μέρη, ἀλλὰ παντελῶς ἀπλᾶ, οἷον τὸ φύλλον περικαρπίου σκέπασμα, τὸ δὲ περικάρπιον καρποῦ· αἱ δὲ ρίζαι τῶ στόματι ἀνάλογον· ἄμφω γὰρ ἔλκει τὴν τροφήν.) εἶ δὴ τι κοινὸν ἐπὶ πάσης ψυχῆς δεῖ λέγειν, εἴη ἂν ἐντελέχεια ἢ πρώτη σώματος φυσικοῦ ὀργανικοῦ, διὸ καὶ οὐ δεῖ ζητεῖν εἰ ἐν ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τὸν κηρὸν καὶ τὸ σχῆμα, οὐδ' ὅλως τὴν ἐκάστου ὕλην καὶ τὸ οὐ ἢ ὕλη· τὸ γὰρ ἔν καὶ τὸ εἶναι ἐπεὶ πλεοναχῶς λέγεται, τὸ κυρίως ἢ ἐντελεχειά ἐστίν.

Αριστοτέλης, *Περὶ Ψυχῆς*, Β, 1 412a27-b9

Το εντελῶς ἔχειν του σώματος εἶναι ἡ ψυχὴ.

Μια μερικότερη ιατρική διατύπωση στο ίδιο θέμα εἶναι του Ασκληπιάδου: Asclepiades [sc. dixit animam] quinque sensuum exercitium sibi consonum (Macrobius, *loc.cit.*).

Ἡ εναρμόνιος ἀσκηση των πέντε αισθήσεων – εἶναι ἡ ψυχὴ.

Αλλά τη δυνατότερη έκφραση του Δωρικού δόγματος της ταυτότητας στο Κάλλος Φαίνεσθαι και Είμαι, Μορφής και Ύπαρξης, Πνεύματος και Σώματος, αποτελεί η αποκάλυψη του Παρμενίδη:

*ὥς γὰρ ἕκαστος ἔχει κρᾶσιν μελέων πολυπλάγκτων,
τῶς νόος ἀνθρώποισι παρίσταται· τὸ γὰρ αὐτό
ἔστιν ὅπερ φρονέει μελέων φύσις ἀνθρώποισιν
καὶ πᾶσιν καὶ παντί· τὸ γὰρ πλέον ἐστὶ νόημα.*

Παρμενίδης 28DK B18]

Τελειότητα είναι **Κάλλος**. Δηλαδή **Τέλεια Μορφή**, πλήρης φανέρωση του **Είμαι**, παντελής απο-κάλυψη του **Απόλυτου** (σε μια όψη του).

Το πλήρες και τέλειο είναι κατ'ακολουθίαν λειτουργικά βέλτιστο και μέγιστης απόδοσης. Αλλά αυτό είναι παρεπόμενο. Αυτή η ίδια η τελειότητα μεταμορφώνει τη στιγμή σε αιωνιότητα και όχι η αποτελεσματικότητά της.

Από Φαλλός της Διέγερσης ο Απόλλων έγινε Κούρος του Κάλλους: ο υπέρτατος ορθιασμός είναι της τελειότητας. Το κάλλος μόνον έχει την οντολογική δύναμη να Ίσταται επί του Μηδενός. Μπορεί να στηρίζεται μόνο στον εαυτό του για τον εαυτό του και για πάντα τα ερωτικώς διακείμενα προς αυτό. Ο Έρως του Καλού είναι η δημιουργική δύναμη του «Κόσμου». Η μορφολογική τελειότητα καθ' εαυτή υπάρχει αφ' εαυτής, είναι αυταίτια, άρα Όψη (Φαίνεσθαι) του Απόλυτου. Τα άλλα πάντα υπάρχουν στην εξάρτησή τους από αυτή συν-ιδρυόμενα ως περί άξονα και κίονα στον έρωτα του Κάλλους. Το Κάλλος και ο Έρως του Κάλλους δι-εγείρει τα όντα εις ύπαρξη.

Αυτό σημαίνεται με το **Ίνδαλμα του Κούρου**. Είναι **Καλός** – τίποτε άλλο, - που είναι τα πάντα. Προβάλλει και επιφαινεται και

επιδεικνύεται ως απο-κάλυψη του Είναι. Το κατ' εξοχήν άγαλμα του Απόλλωνα, εφ' ω αγάλλεται ο Πρωθήβης του Κάλλους, είναι ο Κούρος.

Εντούτοις ορισμένες λειτουργικότητες της μορφολογικής τελειότητας συνάδουν ιδιαίτερα προς το Δωρικό θεμελιώδες βίωμα του Ελληνισμού. Και αυτές θειώνονται σε μορφές του Απόλλωνα. Αυτές είναι:

1/ πρώτα η μαχητική: ο πολεμιστής εκ του μακρόθεν ορεσίβια, οπλίτης στη σταθερή κατάστασή του. (Δείτε αντίστοιχα τα Ειδώλια της ομάδας Γ, του Απόλλωνα-Οπλίτη).

2/ Δεύτερον ο «μουσικός»: ορχούμενος και τραγουδών ποίηση μουσικά. Ο Απόλλων ηγεμών των Μουσών όσο και της πολεμικής Ορδής. Απόλλων Μουσηγέτης. (Δείτε τα Ειδώλια των Θυρεατικών Παίδων. Και εμβληματικά τον απο-καλυπτόμενο, επι-δεικνυόμενο στη Μούσα Απόλλωνα του σκεπάσματος, στο Αθηναϊκό αγγείο Νο. 356, Museum of Fine Arts, Boston.

3/ Τρίτον ο Γυμναστικός και Αθλητής. Το σωματικό κάλλος της τέλειας ευ-μορφίας, η αισθητή απόλυτη φανέρωση του απόλυτου Είναι στη γυμνασμένη οριακή ακρότητα της σωματικής, μορφολογικής τελειότητας που επιδεικνύεται στον αθλητικό αγώνα και απο-δεικνύεται ως αγωνιστική αριστεία.

[Απόλλων Πύκτης ελατρεύετο στους Δελφούς, Δρομεύς δε στην Κρήτη και τη Λακεδαίμονα (Πλούταρχος, Συμποτικά, VIII, 4, 4, 724C). Στον Όμηρο ο Απόλλων κρίνει και δίνει τη νίκη σε υπέρτατο αγώνα πυγμαχίας ηρώων (Ιλιάς, Ψ 660-1). Δωρικές παραδόσεις είχαν τον Δία μεν να παλεύει περί την κοσμική αρχή προς τον Κρόνο στην Ολυμπία, άλλες δε ανήγαν τη θεία αρχή των Ολυμπίων στην αγωνοθεσία του Δία μετά την επικράτησή του επί του Κρόνου, όπου ο Απόλλων νίκησε τον Ερμή στον

δρόμο και τον Άρη στην πυγμαχία, αριστεύς και σε ελαφρύ και σε βαρύ άθλημα κατά τις αρχαίες διακρίσεις.

Δία δὲ οἱ μὲν ἐνταῦθα παλαῖσαι καὶ αὐτῶ Κρόνῳ περὶ τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ἐπὶ κατειργασμένῳ ἀγωνοθετῆσαί φασιν αὐτόν. νικῆσαι δὲ ἄλλοι τε λέγονται, καὶ ὅτι Ἀπόλλων παραδράμοι μὲν ἐρίζοντα Ἑρμῆν, κρατήσαι δὲ Ἄρεως πυγμῆ. τούτου δὲ ἔνεκα καὶ τὸ αὐλήμα τὸ Πυθικόν φασι τῶ πηδήματι ἐπεισαχθεῖναι τῶν πεντάθλων, ὡς τὸ μὲν ἱερόν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ αὐλήμα ὄν, τὸν Ἀπόλλωνα δὲ ἀνηρημένον Ὀλυμπικὰς νίκας.

Παυσανίας, V, 7, 10

Το «Πυθικόν αὐλήμα» προσαυλείτο στο άλμα των πεντάθλων, στους Δελφικούς αγώνες. (Μουσική αυλού συνόδευε την πάλη στα Σθένεια του Άργους, μεταγενέστερα δε το ίδιο συνέβαινε στους πενταθλικούς αγώνες εν γένει, Πλούταρχος, *Περί Μουσικής*, 26, 1140D). Στη Λάρνακα του Κυψέλου, περιβόητο αφιέρωμα στην Ολυμπία, εικονίζετο και πυγμαχία Άδμητου και Μόψου, «ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἀνὴρ ἐστηκῶς ἐπαυλεῖ, καθότι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐπὶ τῶ ἄλματι αὐλεῖν τῶν πεντάθλων νομίζουσι» (Παυσανίας, V, 17, 10). Όταν εισήχθη στους Πυθικούς αγώνες το παλαιόν, μετηνέχθη και στους Ολυμπιακούς (Παυσανίας VI, 14, 10). – Cf. Φιλόστρατος, *Περί Γυμναστικής*, 55 (και τη σημείωση *ad loc.* του Jüthner).

Η σημασία του Πυθικού αυλήματος για το πενταθλικό άλμα εκφράζεται από τα ορειχάλκινα αγαλματίδια αθλητών με αλτήρες. Το πρώιμο στους Δελφούς (~640 π.Χ., σύγχρονο και προσομοιάζον της σωματικής τεκτονικής του Κούρου της Φιγαλείας), No. 172 Rolley [Fouilles de Delphes, Monuments Figurés, Les Statuettes de Bronze], Pl. XXVIII et XXIX. – Στην Ολυμπία, ακόμη παλαιότερο, το ορειχάλκινο ειδώλιο του Πενταθλητή (Αλτης, κρατών αλτήρες), αμέσως μετά την ανάδυση της Μορφής, στις αρχές του 7ου αιώνα π.Χ., Σπαρτιατικής πλαστικής. [E. Kunze und H. Schleif, IV. *Bericht über die Ausgrabungen in Olympia*, Tafeln 47-

50. Δείτε την ειδική μελέτη μου για τον σημαντικό αυτό αθλητή Κούρο στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, Τμήμα Research Projects, κατηγορία «Ολυμπιακές Μελέτες», *Η Ανάδυση της Μορφής στα Ορειχάλκινα Ειδώλια της Ολυμπίας III, Ο Άλτης*]. – Αρχέτυπο της ιδέας του γυμναστικού Απόλλωνα-Αθλητή αποτελεί το θείο ορειχάλκινο αγαλμάτιο στο Βερολίνο με τον αρούβαλλο στο δεξί χέρι και το τόξο στο αριστερό. [K.A. Neugebauer, *Katalog der statuarischen Bronzen in Antiquarium, Band I, Die Minoischen und Archaisch Griechischen Bronzen*, No. 192, Taf. 31; K.A. Pfeiff, *Apollon, Die Wandlung seines Bildes in der griechischen Kunst*, Taf. 8].

4/ Τέταρτον η Μαντική. Η Γνώση του Χρόνου εξ Αιωνιότητος δια του Γνώθι Σαυτόν. [Παραστάσεις Απόλλωνος επί του Δελφικού Τρίποδος δαφνοστεφούς και δαφνηφόρου. Επί περωτού τρίποδος καθεζόμενος, αυτός με φαρέτρα, κιθάρα και πλήκτρο, σε αγγειογραφία μεγάλης υδρίας του Ζωγράφου του Ορειμάχου από τις αρχές του 5ου αιώνα π.Χ. (Pfeiff, *op.cit.*, Tafel 10-11). Ο Απόλλων επιστρέφει εξ Υπερβορείων στους Δελφούς αστρονομικά και ηλιακά με τις θερινές τροπές (όπως τον περιέγραψε ο Αλκαίος Fr. 307 Liberman, μόνο που εκεί εποχείται επί άρματος κύκνων). – Μαντικός είναι ο Απόλλων Townley στο Βρετανικό Μουσείο (κεφαλή αντίγραφο από έξοχο ορειχάλκινο άγαλμα του αυστηρού ρυθμού) Pfeiff, *op.cit.*, Tafel 19-23].

5/ Απόλλων Αρχηγέτης από την αρχέγονη Δωρική Καθηγεσία του και τον Δελφικό ρόλο του στις μεγάλες αποικιστικές κινήσεις του Ελληνισμού.

[Πίνδαρος, *Πυθιονίκαι*, V 60: αρχαγέτης Απόλλων στον αποικισμό της Κυρήνης από τους Δωριείς της Θήρας. Ο Απόλλων ίδρυσε τους Δωριείς με τους Ηρακλείδες στη Μεσσηνία, Λακωνία και Αργολίδα:

τῶ καὶ Λακεδαίμονι

ἐν Ἄργει τε καὶ ζαθέᾳ Πύλῳ

ἔνασεν ἀλκάντας Ἡρακλέος

ἐκγόνους Αἰγιμιοῦ τε

Πίνδαρος, Πυθιονίκαι, V 69-72]

6/ **Η ιδιότητα του Νόμιου**, των κτηνοτροφικών νομών, η επιστασία των «πραμμάτων», ανήκει στον Απόλλωνα από την ορεσίβια προκαθοδική φάση της Δωρικής ιστορίας. Ηγεμών και προστάτης των κοπαδιών, ζώων και ανθρώπων, αρχέγονος επιμελητής της τροφής και ανάπτυξής τους, συνάντησε και αφομοίωσε προδωρικούς δαίμονες της ζωικής ευετηρίας όπως παράλληλα έκαμε και με τους δαίμονες της βλάστησης και της περιοδικότητας. Δίπλα στη σύζευξη Απόλλωνα και Υάκινθου στις Αμύκλες έχουμε στην ίδια τη Σπάρτη τον Κάρνειο Απόλλωνα, συνουσίωση του Μεγάλου νέου θεού με το παλαιό πνεύμα του Κριού.

[Ο Κάρνειος ελατρεύετο από τους Αχαιούς στη Λακεδαίμονα πριν κατέλθουν οι Δωριείς. Δεν υπήρχε τότε ναός, αλλά το άγαλμα του θεού ίδρυτο στην οικία του ιερέα του και μάντι ονόματι Κριού. Αυτός ο θεός-δαίμων των Αχαιών εκαλείτο «Οικέτας», ο εντόπιος, του Οίκου, του σπιτιού. Έφερε κέρατα κριού. Πausανίας III, 13, 3 sqq. Τη λατρεία του Καρνείου Απόλλωνα στη Σπάρτη και τη Θήρα θα αναλύσω σε προσεχή μελέτη μου. – Στην Εποχή του Χαλκού, στην περίοδο επικράτειας του βιώματος της απόλυτης ισχύος, το ανάκτορο του άρχοντος είναι ιερό, κατέχει την ενεργό παρουσία της θεότητας. Σε ένα χώρο του λατρεύεται το θείο από τον άνακτα-ιερέα. Την πολεοδομική θέση του Αχαϊκού - «Μυκηναϊκού» ανακτόρου αναλαμβάνει προσαναζητικά ο ναός στην Ελληνική πόλη].

Όταν το Δωρικό βίωμα του Κάλλους αυτοσυνειδητοποιήθηκε στο ιδεώδες του Κούρου, ο Απόλλων άφησε τον Νόμιο χαρακτήρα του σε συζυγείς ποιμενικούς θεούς όπως ο Παν. Αντί της γενικής φροντίδας για

τη ζωική νεαρή αγέλη ο ίδιος κράτησε την υψηλή επιστασία του Κουροτρόφου.

Ένας νεαρός θεός ποιμενικός υπήρχε στους Αχαιούς, παραληφθείς από το προϋπάρχον πρώτο Πελασγικό υπόστρωμα του Ελληνισμού.

[Δείτε για τον Αρκαδικό Πάνα τις μελέτες μου στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, Τμήμα Research Projects, Κατηγορία «Απόλλων Επικούριος στις Βάσσεις», «Γη-Μήτηρ και Παν ο Μέγας», «Παν ο Μέγας Τέθνηκεν – Ιεροτελεστία του Έαρος: Συμβολισμός Θανάτου και Αντίστασης σε Sumer και Αρκαδία»].

Στην Ομηρική εκδοχή του μύθου της οικοδόμησης των θείων τειχών της Τροίας από τον Ποσειδώνα και τον Απόλλωνα, εκφράζεται έντονα ο χαρακτήρας της Αχαϊκής θρησκευτικότητας. Ο άναξ Λαομέδων αδικεί, κοροϊδεύει, κακομεταχειρίζεται και απειλεί τους θεούς (*Ιλιάς* Φ 441-460), οι οποίοι δεν μπορούν να κάνουν τίποτα. Αν εξακολουθεί να διαμαρτύρεται ο Απόλλων για την αθέτηση της συμφωνίας και τη μη πληρωμή του, θα του δέσει σε δοκάρι ψηλά χέρια και πόδια και θα τον πουλήσει σαν όμορφο νεαρό δούλο πέρα στα νησιά. Ζούμε εδώ την άλλη πλευρά της αδελφοσύνης θεών και ανθρώπων από την ίδια μητέρα (ομο-δελφ-οσύνη) που διαλαλεί ο Πίνδαρος.

Σε αυτό το πλαίσιο Αχαϊκής θρησκευτικότητας, ο Ποσειδών είναι χτίστης και ο Απόλλων βουκόλος: (ομιλεί ο Ποσειδών προτέπων τον Απόλλωνα να σταματήσουν την αντιδικία τους υπέρ θνητών)

ἦ τοι ἐγὼ Τρώεσσι πόλιν πέρι τεῖχος ἔδειμα
 εὐρύ τε καὶ μάλα καλόν, ἴν' ἄφρηκτος πόλις εἴη·
 Φοῖβε, σὺ δ' εἰλίποδις Φέλικας βούς βουκολέεσκες
 Ἰδης ἐν κνημοῖσι πολυπτύχου ὕληέσσης.

(*Ιλιάς*, Φ 446-8)

Ο Ποσειδών είναι θεός από το *stratum* της Πελασγικής πολιτισμικής ταυτότητας: ο χθόνιος Πόσις (Πους) της Γης.

[Για τον Ποσειδώνα και τη Γη-Χθονία ως κατόχους των Δελφών προ του Απόλλωνος, v. Παυσανίας Χ, 5, 6, από την «Ευμολπία» Fr. 74 Bernabé].

Οι δυο θεοί ανάγονται από τους άρχοντες της θρησκευτικότητας της Κυριότητας σε ισότητα προς αυτούς. Η συμπεριφορά του Λαομέδοντα σημαίνει ότι το κάνει αφού μπορεί να το κάνει: η απόλυτη ισχύς του Κυρίου των Δυνάμεων. Αντιστοιχεί στο βίωμα που εκφράζεται με τη λατρεία του Αγαμέμνονα Δία και του Μενελάου στη Λακεδαίμονα. Το ίδιο βίωμα λειτουργεί και στον μύθο της δουλείας του Απόλλωνα στον Άδμητο των Αιολικών Φερών. Τότε έθρεψε ο θεός τις φοράδες του ανδρός, με τις οποίες διέπρεπε ο γιος του Άδμητου Εύμηλος στο Ίλιον (*Ιλιάς*, Β 763-7). Στον Ομηρικό Ύμνο εις Ερμήν, έχει γίνει η μετάβαση στο Δωρικό. Ο Απόλλων δηλώνει ότι είχε μάθει «παῖς ἔων» (! Παρατηρήστε το μπέρδεμα διάφορων θρησκευτικοτήτων· είναι αιωνίως Πρωθήβης) τη μαντική των θριών από τις γηραιές Θρίες στις πλαγιές του Παρνασσού όταν ασχολείτο με τα βόδια (επί βουσίν).

(Βέβαια κατά τη Δωρική επικράτεια ο μύθος μεταποιήθηκε σύμφωνα με το νέο πνεύμα: ο Απόλλων εθήτευσε στον Άδμητο εκούσια γιατί τον είχε ερωτευθεί. Στην απόλυτη δύναμη της Κυριότητας αντιπαρατίθεται και υπερισχύει τώρα η ερωτική δύναμη του Κάλλους).

Στον Πίνδαρο, τις αρμοδιότητες της επιμέλειας των κοπαδιών «πραμμάτων» έχει αναλάβει ο μυθολογικός γιος του Απόλλωνα από την Κυρήνη Αρισταίος (*Πυθιονίκα* IX, 65-7).

7/ **Ακριβώς όπως ο άλλος «γιος» Ασκληπιός** της Κορώνης ανέλαβε τις ιατρικές επιτροπείες, ιδίως όταν η Ιατρική επορεύετο «επιστημονικότερη» οδό.

Παλιές, αρχέγονες εποπτείες που δεν εναρμονίζονταν ιδιαίτερα με την ουσία και τη μορφή του Δωρικού Απόλλωνα διαχωρίστηκαν από αυτόν και εξέπεσαν από το πεδίο αυθεντίας του.

***

Για να (ανα)γνωρίσεις την ουσία του Ελληνισμού προσέχεις τις
Μορφές του Απόλλωνα.